

אורה נטה ללוד

(המשך)

מלאתי את המנורות נפט והעמדתי שני נרות במנורה שעל גבי התיבה וחשבתי מחשבות הרבה על החמה ברקיע ועל התנור בבית מדרשנו הישן, על הנרות ועל הכוכבים, ואמרתי לו לחנוך כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בעולמו יפה עשה, ואחר שכלה כל מלאכתו נתן דעת בבני אדם לעשות מעין דוגמא של מעלה. ברא חמה לחמם בימות החום נתן דעת בבני אדם שיעשו להם תנור לחמם בימות הקור. תלה לכנה וכוכבים להאיר בלילה נתן דעת בבני אדם שיעשו להם נרות ומנורות להאיר להם בבית.

חנוך עשה אזניו כאפרכסות וביקש לשמוע עוד ואף אני ביקשתי להוסיף בשבחו של מקום, אלא שאותה שעה נכנס אדם אחד והפסיקני.

נפסק בשבחו של מקום ונסתכל במעשי בריותיו. אותו אדם שנכנס לוי שמו, לא נטל ספר כראובן ושמעון ולא הרחיב עולמו של הקדוש ברוך הוא, אלא חיבק את התנור ונהם מתוך לבו. ואפשר שאמר בית זה חם ומאיר וביתי אני שיש בו אשה חולה וילדים חולים צונן ואפל.

למחר באו יהודה ויששכר וזבולון. יהודה ויששכר נטלו ספרים ולמדו. וזבולון עמד אצל התנור, לא נטל ספר ולא הרחיב ד' אמותיו של הקדוש ברוך הוא, אבל ניכר היה שיש לו קורת רוח מתלמודם של אחיו.

עכשיו נסתכל במעשיו של דן. לא די שנכנס בכליו לבית המדרש כעם הארץ השתמש בצרכי בית המדרש תשמיש הדיוט. אחר שחיימם את עצמותיו מילא את כליו גחלים. כדי להביא גחלת לאשתו שהקרישו אצבעותיה בשוק.

לא היו ימים קלים עד שבאו שאר כל בני יעקב יוסף ובנימין

נפתלי גד ואשר, יהודים מיהודי עירנו שראיתי לקרותם בשמות נאים על שם מעשיהם הנאים, אף על פי ששמותיהם מכוערים, כגון שימקו יושקי וועפטי גודזשיק, וכן כל כיוצא באלה.

אחים אהובים, אם יש כאן משום בשורה טובה הריני מבשרכם שאנו מתפללים בכל יום תפילה בציבור. אם ראית מקום שישאל מוצא קורת רוח משיבתו דע שבאים אחריו כמה מישראל. וכשיש עשרה מתפללים בציבור ועוברים לפני התיבה. אני איני נוהג לעבור לפני התיבה. ראשית, מפני שאחזתי כמה מנהגים של ארץ ישראל בנוסח התפילה שאין נהגים כאן וחוששני לשנות מתיבה לתיבה. ושנית, מפני שרוב המתפללים אבילים רחמנא ליצלן.

ניטול לנו זמן ונספר בשבח תפילתן של ישראל. רוב היום יושבים סמוכים זה לזה ולומדים תורה. וכיון שמגיע זמן תפילת מנחה מניחים ספריהם ונוטלים ידיהם ואומרים קטורת ומדליקים נר על התיבה ואומרים אשרי קדיש ושמונה עשרה וכו'. עד עכשיו שח' עמם הקדוש ברוך הוא בתורתו עכשיו הם משיחים עמו בתפילה.

פעמים בא יהודי מן השוק ומחמם ידיו ושוחה ואומר אשרי. עדיין קולו רפה. פה שדיבר כל היום בלשון גויים קשה להוציא מלה יהודית, לפיכך יוצא הדיבור קטוע. ולא עוד אלא שלבו מכישו כחברבר, לפי שעמד כל היום בשוק ולא הרויח את יציאותיו והגיע זמן מנחה והניח את סחורתו, והרי אפשר שדוקא בשעה שעומד בבית המדרש בא ערל לשוק והיה נתון לו פרוטה להרויח, והוא הניח כל עסקיו ונכנס להתפלל. אבל הוא מתגבר על עסקי עצמו וכובש עיניו מענייניו ואומר כל הפרשה ומתפלל.

אחר התפילה אין אדם יוצא מבית המדרש אלא אם כן למד תחילה פרק משניות או עין יעקב או שולחן ערוך. ומי שאינו לא בהלכה ולא באגדה קורא פרשה בחומש או אומר תהלים. פעמים אדם קם ואומר דבר תורה או דיוק בפסוק חומש. בינינו לבין עצמנו, אין דבריהם משברים גגות. אבל סימן הם שאף על פי שזוה תורה מכאן עדיין ריחה ניכר. פעמים מסיחין אף בדברים של חול. אף על פי שאמרו בתי כנסיות ובתי מדרשות אין מסיחין בהם שיחה בטלה כבר נהגו העם להקל בזה, כל שכן בזמן הזה שלבו של אדם דחוק ומבקש להסיחו בדברים.

מתחילה הייתי סבור משיחתו של אדם ניכרים מאורעותיו. משראתי שאנשים שהיו במלחמה ונפצעו מספרים בצרת הפרעות ואנשים שנפגעו בפרעות מספרים בצרת המלחמה יודע אני שמאורעותיו של אדם ענין לעצמם ושיחתו ענין לעצמו. פעם אחת אמרתי לאדם אחד שנפצע במלחמה ונפגע בפרעות מה זה, מעולם לא שמעתי אותך מזכיר את המלחמה או את הפרעות. אמר לי מזכיר אדם צרתו אחר שיצא ממנה ואני עדיין עומד בה. ואם אתה רוצה אומר לך, פצעני הפרנסה קשים מפצעי המלחמה ומפצעי הפרעות. וכשאני מוצא קב גריסין להביא לאשתי הרוז זה נצחון גדול יותר מכל נצחונותיו של הקיסר. אף על פי שאין מזכירין את הפרעות ואת המלחמה מזכירין דברים שאירעו להם באותם הימים, כגון היאך זכה אדם לחטוף שינה בעיצומו של קרב או להביא פד חלב לתינוק שפגע כדור באמו בשעה שהניקתו.

עד שאנו יושבים ומסיחים נכנס אדם לבית המדרש ומילא כליו גחלים. עד שלא יצא זה בא אחר ומילא כליו גחלים. נתגעשו

אנשי בית המדרש ואמרו בפירוש כתוב בשולחן ערוך שאסור להסתפק צורך הדיוט מצרכי גבוה. השיאו לי עצה שאעשה מנעול לתנור, שאם לא כן לא ישירו גחלת לוחשת בבית המדרש, שהרי כל התגרים והתגרניות שיושבים בשוק קופאים מן הצנה ומבקשים לחמם עצמם ואם איני נועל בפניהם הרי זה כאילו אני קורא להם שיבואו ויטלו. אמרתי להם קל לעשות מנעול, אלא שמתירא אני שמא אאבד את המפתח ולא אוכל ליכנס לבית המדרש ולהסיק את התנור ואקפא מקור, ואפילו אעשה לי מפתח אחר, עד שיבוא המסגר ויעשה יעברו ימות הצנה ולא יצטרך אדם לגחלים שלי נמצא אני רשע על חנם.

משרבו נוטלי גחלים פקדתי על חנוך שיביא עצים בכל יום. מתמעטים הגחלים בתנור מוסיף אני עליהם עצים. שוב איני פנוי ליתן לב על תולעת שנשרפת באש מפני שעסוק אני לחמם להם לאנשי שבוש.

מיום שעמדתי על דעתי שונא אני צורות המחוכרות מחלקים שונים שאינם מתחברים בגוף מן הגופים, כל שכן ציור שחלקיו במציאות והרגישם עושהו באחד מן החושים, ואילו חיבור החלקים והרכבתם אינם במציאות, אלא בדמיון המצייר בלבד, כל שכן דברים שאינם אפילו כדי חיבור עניינים שבמוחש אלא סמך מציור המוחש לציור מושכל, כלומר שדימה המדמה דברים שבנפש לדברים שבגוף, כדרך שפירשו קצת מן המפרשים את הפסוק פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל תמונה כל סמל. לפיכך משונה הייתי בעיני שהתחלתי לדרוש סמוכין ואמרתי דברים שבסמל יש כאן שאדם מארץ ישראל יוד לחמם להם לבני הגולה.

(עוד יבוא)